

Številka: 05001-47/2014/6

Datum: 11. 12. 2014

Mnenje o Pobudi za oceno ustavnosti 2. člena Zakona o praznikih in dela prostih dneh

Almir Talić (v nadaljevanju: pobudnik) v Pobudi za ceno ustavnosti U-I-67/14-4 (v nadaljevanju: pobuda) predlaga v ustavno presojo 2. člen Zakona o praznikih in dela prostih dneh (Uradni list RS št. 112/05-uradno prečiščeno besedilo, 52/10, in 40/12-ZUJF; v nadaljevanju ZPDPD). Pobudnik meni, da je celoten 2. člen ZPDPD neustaven, saj določa le krščanske praznike za dela proste dneve, in to kljub raznoliki demografiji prebivalcev. Pobudnik trdi, da ga izpostavljeni člen, kot pripadnika islamske verske skupnosti, diskriminira pri uveljavljanju pravice iz 41. člena Ustave Republike Slovenije v primerjavi s pripadniki krščanske verske skupnosti, pri čemer je obstoječa ureditev diskriminatorna tudi do ostalih verskih skupnosti in ateistov. V nadaljevanju pobudnik navaja, da si morajo vsi državljani Republike Slovenije, ki niso rimskokatoliške vere, ob svojih religijskih praznikih venomer izposlovati odobritev delodajalca za koriščenje letnega dopusta, pri čemer se jim zmanjša število dni dopusta v primerjavi z rimskokatoliškimi prebivalci, ki jim število dni dopusta ostaja enako, kljub koriščenju prostega dne za religijsko udejstvovanje. Pobudnik ocenjuje, da država s tem zakonskim določilom privilegira le predstavnike oz. vernike krščanske verske skupnosti.

Pobudnik izpostavlja, da je 2. člen ZPDPD neskladen s 7., 14. in 41. členom Ustave Republike Slovenije, saj so z zakonsko ureditvijo dela prostih dni po pobudnikovem mnenju, prizadeta ustavna načela državne laičnosti, enakosti verskih skupnosti in svobode vesti. Pobudnik ocenjuje, da država z obstoječo normo privilegira le eno versko skupnost in diskriminira ostale, hkrati se država nedopustno poistoveti s to versko skupnostjo, saj ob teh verskih praznikih javne službe ne delujejo in tako država sili nekristjane v praznovaje krščanskih praznikov ter brez jasnih meril favorizira krščanstvo, saj so dela prosti dnevi plačani, nenazadnje pa se z obstoječimi normami onemogoča izvrševanje verske pravice ostalim verskim skupnostim v enakem obsegu, kot je to omogočeno krščanskim vernikom te skupnosti.

Pobudnik kot zgled izpostavlja ureditev praznikov in dodatnih dni letnega dopusta za uresničevanje veroizpovedi ali drugega ateističnega prepričanja posameznega delavca v Republiki Bosni in Hercegovini, in v nadaljevanju predlaga, da se 2. člen ZPDPD črta, ter v Zakonu o delovnih razmerjih določi, da delavcem poleg pripadajočega letnega dopusta pripada pet dodatnih dni letnega dopusta, ki jih lahko posamezen delavec svobodno izkoristi za uresničevanje svojega verskega ali drugega ateističnega prepričanja, s čimer bi bila lahko Slovenija vsaj enkrat pozitiven zgled ostalim državam Evropske unije.

Poleg tega pobudnik, glede na to, da je država oz. njeno zakonodajno telo s sprejemom po njegovem mnenju neustavnega določila o prostih dneh povzročilo diskriminacijo ogromnega števila prebivalcev, naproša naslovnik, da v primeru ugotovitve neustavnosti obravnavanih norm, državi kršiteljici naloži povračilo škode oz. pripravo zakona, s katerim se zagotovijo sredstva za odpravo posledic, saj so bili po njegovem mnenju ateisti in pripadniki ostalih verskih skupnosti prikrajšani za 5 dni dopusta letno, ko so želeli izvesti pravico iz 41. člena Ustave Republike Slovenije.

Dodatno pobudnik navaja in utemeljuje svojo pobudo z odločitvami Ustavnega sodišča Republike Slovenije in Evropskega sodišča za človekove pravice.

Vlada Republike Slovenije v zvezi z navedenim ugotavlja, da je področje praznikov in dela prostih dni samostojno zakonodajno-pravno področje, ki je urejeno z ZPDPD. Na opredelitve praznikov in dela prostih dni po tem zakonu pa se navezujejo tudi rešitve v delovni zakonodaji, ki dajejo delavcem pravico do odsotnosti z dela na prazničen in dela prost dan, s pravico do nadomestila plače oziroma do posebnega vrednotenja dela, v kolikor morajo delavci, zaradi nepretrganega delovnega oziroma proizvodnega procesa ali posebne narave dela, delati na ta dan. Pravico do odsotnosti z dela zaradi praznovanj opredeljuje Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 - popr.; v nadaljevanju ZDR-1) v 166. členu, pravica do nadomestila plače v primerih odsotnosti z dela zaradi z zakonom določenih praznikov in dela prostih dni je urejena v 137. členu istega zakona, pravica do dodatka za delo v posebnih pogojih dela, ki izhajajo iz razporeditve delovnega časa za delo na praznike in dela proste dni po zakonu pa je opredeljena v 128. členu navedenega zakona. Višina teh dodatkov se določi s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti.

Že ob pripravi ZPDPD v letu 1991 so se kazale mnoge dileme in popolnoma raznovrstna stališča glede dni, ki bi jih bilo potrebno ustrezno obeleževati v naši državi. Predlagatelj je pri pripravi zakona proučil vsa posredovana stališča in predloge ter upošteval tudi izide javnomnenjske raziskave, ki je bila opravljena ravno z razlogom, da se z zakonom določijo praznični dnevi, ki imajo splošen pomen ali pomen za vse ali večino državljanov. Ureditev praznikov in dela prostih dni v Republiki Sloveniji mora vsekakor ustrezati dejanskemu odnosu naših državljanov glede pomembnosti določenih datumov, ki jim je potrebno dati posebno obeležje.

Upošteva vse stališča, predloge in izid javnomnenjske raziskave je bila sprejeta veljavna ureditev, skladno s katero ZPDPD poleg praznikov določa še šest dela prostih dni, ki imajo versko obeležje, pri čemer ti prosti dnevi ne obeležujejo izključno le praznikov katoliške vere, ob tem pa je treba tudi poudariti, da dva dneva padeta vedno na nedeljo in tako za večino delavcev, ki delajo v pet dnevnem delovnem tednu, nikoli ne predstavljata dodatna dela prosta dneva. Zaradi upoštevanja različnosti veroizpovedi državljanov oziroma njihovega ateističnega prepričanja so ti dnevi v ZPDPD opredeljeni le kot dela prosti dnevi in ne kot prazniki, saj jih dejansko praznujejo le verujoči. Upošteva strukturo praznikov po evropskih državah, lahko tudi ugotovimo, da je v večini primerjanih držav večina praznikov verskih, in sicer s krščanskim obeležjem, poleg novega leta ter praznika dela pa je praznično obeleževanje vezano še na državnost posamezne države.

Omeniti želimo tudi dejstvo, da je bilo od sprejema ZPDPD predlaganih že nekaj dopolnil zakona, pri čemer sta bili dve realizirani v spremembah in dopolnitvah zakona v letih 2005 in 2010, nekaj pa jih Državni zbor RS ni sprejel v obravnavo. Dopolnila so se nanašala na spremembe oziroma dodatno obeleževanje nekaterih dogodkov, ki so v povezavi z zgodovino naroda in države in ne na spremembe, črtanje ali dopolnitve verskih praznikov. V ureditev praznikov pa je posegel tudi ZUJF, ki je praznovanje novega leta skrajšal na en dan, kar je tudi primerljivo z ureditvijo praznikov po ostalih evropskih državah.

Upošteva vse navedeno ocenjujemo, da je ureditev praznovanja praznikov v Republiki Sloveniji ustrezna in primerljiva ureditvam v drugih evropskih državah, zato tudi menimo, da ni utemeljenih argumentov za spreminjanje zakona v smislu izpostavljenega predloga.

Ob tem menimo, da bi predlagatelj predlog za črtanje 2. člena ZPDPD ter hkratna določitev dodatnih dni letnega dopusta, ki bi jih lahko delavci po svoji volji izkoristili za obeleževanje

verskih ali ateističnih dogodkov, nedvomno predstavljal težave pri razporejanju delavnega časa pri posameznih delodajalcih, saj bi delavci želeli različno razporejati te dni letnega dopusta, kar bi tudi otežilo planiranje delovnega procesa. Prav tako bi tak predlog predstavljal določene težave v izobraževalnih ustanovah, ki počitnice učencev in dijakov povezujejo tudi s prazniki in dela prostimi dnevi delavcev, ravno iz razloga lažjega usklajevanja dela in družinskih obveznosti delavcev.

Trenutna ureditev praznikov in dela prostih dni temelji na tradiciji in podpori večine državljanov, je primerljiva z ureditvijo praznikov v drugih državah Evropske unije, poleg tega pa zagotavlja enotnost odsotnosti z dela in s tem lažje planiranje delovnega procesa pri delodajalcih in hkrati lažje usklajevanje dela z družinskimi obveznostmi.

Vsekakor bi morebitna drugačna ureditev praznikov in dela prostih dni v državi zahtevala široko razpravo in obravnavo, saj mora taka odločitev povzemati čim širšo voljo državljanov in uživati najširšo podporo med prebivalci. Cilj zakona o praznikih in dela prostih dnevih je, da se z zakonom določijo praznični in dela prosti dnevi, ki imajo splošen pomen ali pomen za vse ali večino državljanov. Ureditev praznikov in dela prostih dni v Republiki Sloveniji mora vsekakor ustrezati dejanskemu odnosu naših državljanov glede pomembnosti določenih datumov, ki jim je potrebno dati posebno obeležje.

Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da ureditev praznikov in dela prostih dni v Republiki Sloveniji upošteva voljo državljanov in je tudi skladna ter primerljiva z ureditvijo tega področja v primerljivih državah Evropske unije. Usklajenost določitve dela prostih dni je v evropskem prostoru izredno pomembna tudi zaradi medsebojnega gospodarskega in finančnega poslovanja. Posledično vlada tudi ocenjuje, da predlagateljev predlog glede priznavanja odškodnine zaradi ureditve v 2. členu ZPDPD ni upravičen. Pri tem je treba upoštevati, da zakonodaja ne sili državljanov v praznovanje krščanskih praznikov, saj jih tudi ne označuje kot državne praznike, temveč le kot dela proste dni – praznovanje pa je seveda prostovoljna odločitev vsakega posameznika. Glede izpostavljene sodne prakse, ki jo pobudnik navaja pa vlada meni, da je ni možno uporabiti pri odločitvi o konkretni pobudi za oceno ustavnosti.

Vlada Republike Slovenije meni, da 2. člen Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji ni neustaven in ni v neskladju s 7., 14. in 41. členom Ustave Republike Slovenije, kot to zatrjuje pobudnik za oceno ustavnosti.